

INSPIRATIONSPUNKTER

[KUN DET TALTE ORD GÆLDER]

Åbent samråd i URU den 12. juni 2020 – Spørgsmål om eksport af dual-use produkter

Spørgsmål K - stillet efter ønske fra Eva Flyvholm (EL)

Vil ministeren redegøre for, hvordan det har været muligt for det danske firma Terma at eksportere udstyr til De Forenede Arabiske Emiraters krigsskibe og bombefly, der er brugt i krigen og blokaden mod Yemen?

[Indledning (erhvervsministeren)]

- Tak for invitationen til dette samråd. Vi har fået en række spørgsmål vedr. eksporten af udstyr til De Forenede Arabiske Emirater, og både udenrigsministeren og jeg er her i dag, da det dækker begge vores områder.
- Jeg vil starte med at bemærke, at eksportkontrolområdet dækker over to ting. Dels eksport af såkaldte dual-use produkter, dvs. produkter der både kan anvendes civilt og militært, dels eksport af egentlige våben og militært udstyr.
- Myndighedsansvaret er tilsvarende opdelt således, at Erhvervsstyrelsen er ansvarlig myndighed for eksportkontrol med dual-use produkter, mens Rigspolitiet varetager eksportkontrollen med våben.

- Jeg vil derfor redegøre for den del af spørgsmålene, der vedrører eksport af udstyr, som fx radarsystemet, til krigsskibe i De Forenede Arabiske Emirater, som vedrører dual-use området.
- Efterfølgende vil jeg overlade ordet til udenrigsministeren til besvarelse af spørgsmålet for så vidt angår eksporten til militære fly.
- For så vidt angår eksportkontrol med dual-use produkter, reguleres dette gennem en EU-forordning. Formålet med kontrollen er at forhindre, at produkter eksporteres til uønskede formål i tredjelande.
- EU-forordningen indeholder den såkaldte kontrolliste over produkter, der altid kræver en tilladelse, når de eksporteres ud af EU.
- Det følger af EU-reglerne, at det er eksportørens eget ansvar at vurdere, om deres produkt lever op til de tekniske krav i kontrollisten. Når det er tilfældet, skal der ansøges om en eksporttilladelse.
- I nogle tilfælde er der dog også krav om, at eksportøren skal indhente eksporttilladelse til dual-use produkter, der

ikke er opført i kontrollisten. Det gælder, hvis eksporten falder ind under de såkaldte catch-all bestemmelser.

- Ifølge catch-all bestemmelserne, kræves der tilladelse til eksport af ikke-listede dual-use produkter, hvis eksportøren har kendskab til, at produkterne skal anvendes i forbindelse med masseødelæggelsesvåben og/eller til militær anvendelse i et land, der er omfattet af våbenembargo.
- Som jeg nævnte, er det eksportørens eget ansvar at vurdere, om deres produkter er omfattet af dual-use eksportkontrolreglerne.
- Der kan dog være tilfælde, hvor eksportørerne fx er i tvivl om deres produkt er omfattet af reglerne. Derfor er det i Danmark muligt at få myndighedernes hjælp til en teknisk vurdering.
- Erhvervsstyrelsen har ikke selv denne tekniske ekspertise, og har derfor som fast praksis igennem længere tid benyttet sig af tekniske eksperter hos Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse. Det er således disse tekniske eksperter, som foretager de tekniske vurderinger.
- I den konkrete sag bad Terma primo maj 2020 Erhvervsstyrelsen om at få foretaget en teknisk vurdering af radar-systemet SCANTER 2001. Erhvervsstyrelsen sendte

denne anmodning videre til Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse.

- Af Termas anmodning om teknisk vurdering fremgik der ikke information om slutbruger, eller hvad produktet skulle anvendes til.
- Resultatet af den tekniske vurdering blev formidlet af Erhvervsstyrelsen til Terma medio maj. Terma har i forbindelse med pressedækningen af sagen delt den tekniske vurdering, hvoraf det rigtig nok fremgår, at det omtalte radarsystem ikke var omfattet af kontrollisten.
- Dog fremgik det også klart af den tekniske vurdering, at det konkrete produkt kunne være omfattet af catch-all bestemmelserne.
- Af eksportkontrolreglerne fremgår det, at hvis en eksportør er bekendt med, at deres produkt kan være omfattet af catch-all bestemmelserne, er de forpligtet at meddele dette til den ansvarlige myndighed med henblik på afgørelse af, om der kræves tilladelse til eksporten.
- Selvom denne oplysning fremgik af vurderingen, har Terma ikke efter den tekniske vurdering ansøgt om eksporttilladelse til produktet. Erhvervsstyrelsen har derfor ikke haft lejlighed til at tage stilling til den konkrete eksport af radarsystemet.

- Erhvervsstyrelsen har derfor ikke modtaget en ansøgning om tilladelse til eksport og ikke truffet afgørelse i denne sag.
- Jeg har fra Erhvervsstyrelsen fået oplyst, at styrelsen i den konkrete sag først via medierne blev bekendt med, at der muligvis har foregået en eksport af det omtalte radarsystem fra virksomheden Terma til De Forenede Arabiske Emirater med endelig militær anvendelse i Yemen.
- Erhvervsstyrelsen har således ikke været bekendt med at eksporten af det førømtalte radarsystem skulle gå til den pågældende slutbruger til militær anvendelse i Yemen, før sagen bliver bragt i medierne.
- I det lys har Erhvervsstyrelsen indledt en undersøgelse af den konkrete sag. Undersøgelsen har til hensigt at afklare, om eksportkontrolreglerne på dual-use området er blevet overtrådt. På den baggrund har Erhvervsstyrelsen bedt Terma om en redegørelse i sagen.

Spørgsmål L – stillet efter ønske fra Eva Flyvholm (EL)

Er ministrene enige i, at der skal strammes op i lovgivningen, således det sikres, at danske virksomheder ikke kan eksportere våben eller udstyr til lande, der krænker menneskerettighederne og begår krigsforbrydelser?

- Nu vil jeg besvare spørgsmålene om, hvorvidt der er behov for at stramme lovgivningen.
- Erhvervsstyrelsen er ansvarlig myndighed alene for eksportkontrollen af dual-use produkter, mens eksport af våben kontrolleres af Rigspolitiet [som Justitsministeren er ansvarlig for].
- Som jeg allerede har nævnt reguleres dual-use produkter gennem EU's dual-use forordning.
- Der forhandles på nuværende tidspunkt i EU om en opdatering af dual-use forordningen. Under disse forhandlinger har vi fra dansk side konsekvent arbejdet for at styrke hensynet til menneskerettigheder i forordningen.
- Vi har bl.a. argumenteret for yderligere kontrol med cyberovervågningsprodukter, som kan anvendes til krænkelse af menneskerettighederne.
- Vi har ligeledes arbejdet for at få skrevet hensynet til menneskerettigheder mere eksplicit ind i de kriterier, der skal tages hensyn til, når myndighederne skal tage stilling til en konkret eksportansøgning.

- Derudover har Danmark også i forhandlingerne arbejdet for øget transparens og åbenhed i forhold til de tilladelser, der udstedes i EU landene, så man på tværs af EU kan få større indsigt i, hvilke eksporter, der tillades. På den måde kan man i højere grad sikre, at alle EU-lande implementerer eksportkontrollen på ens vis.
- Status på forhandlingerne er, at de pt forhandles i trilog – dvs. mellem Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet. Det er således forhåbningen, at der snarest kan opnås enighed om opdaterede regler på området.
- Jeg anerkender, at der kan være risiko for tilfælde, hvor danske virksomheder ikke ansøger om eksporttilladelse, selvom dette kræves i henhold til dual-use forordningen. I så fald vil der være tale om en overtrædelse af reglerne, som kan medføre straf i form af bøde eller fængsel i op til to år eller seks år under skærpende omstændigheder.

Spørgsmål O – stillet efter ønske fra Karsten Hønge (SF)

Vil ministeren vurdere, hvad det vil betyde for de militære konflikter i regionen, herunder den danske våbeneksport, hvis "dual-use"-begrebet udvides?

- Der er også blevet spurgt til, hvorvidt der er behov for at udvide dual-use begrebet.
- Som allerede nævnt dækker begrebet ”dual-use” over produkter med både civil og militær anvendelse – der er

altså ikke tale om våben, som reguleres under et andet regelgrundlag.

- Regelgrundlaget for dual-use eksportkontrol i Danmark er, som nævnt, EU's dual-use forordning.
- Når der spørges ind til en udvidelse af dual-use begrebet forstår jeg det som et spørgsmål om udvidelse af kontrollen med dual-use produkter – altså tilføjelse af produkter til EU's kontrolliste for dual-use produkter.
- Jeg vil derfor kort ridse op, hvordan produkter tilføjes til denne liste.
- EU's kontrolliste er baseret på beslutninger, der træffes i de fire globale eksportkontrolregimer for henholdsvis missil-teknologi, nuklear teknologi, kemiske og biologiske teknologier samt konventionelle våben og dual-use teknologier.
- Ca. 40 lande, herunder næsten alle EU-landene, deltager i de fire regimer, hvor tilføjelser og ændringer af produkter til regimernes respektive kontrollister drøftes og godkendes med enstemmighed.

- EU's kontrolliste opdateres cirka en gang om året på baggrund af drøftelser i disse regimer. Det vil sige, at tilføjelser af produkter til kontrollisten i EU kræver, at et eller flere medlemslande stiller et forslag i det relevante globale eksportkontrolregime.
- Hvis der kan opnås konsensus om kontrollen i dette regime, vil produktet blive tilføjet til regimets kontrolliste og derefter EU's kontrolliste.
- Derudover er der i forbindelse med forhandlingerne af opdateringen af dual-use forordningen også forhandlinger om en selvstændig EU-kontrolliste over cyberovervågningsudstyr.
- En selvstændig EU kontrolliste vil umiddelbart kunne opdateres hurtigere end de globale kontrolister. Fra dansk side har vi støttet selvstændige EU-kontrollister, hvis det ikke er muligt at opnå konsensus i pågældende globale eksportkontrolregime.

[Behovet for kontrol af nye produkter]

- For at sikre en effektiv stopper for, at dual-use produkter falder i de forkerte hænder skal ny kontrol på området som udgangspunkt ske via EU eller de globale kontrolregimer.

- Kontrollen får langt større effekt på den måde. Internationale regler sikrer nemlig, at virksomhederne ikke bare kan flytte deres produktion til et andet land med en mindre restriktiv linje, fordi landene forpligter sig til at kontrollere de samme produkter.
- Samtidig skaber internationale regler ensartede konkurrencevilkår, så europæiske og danske virksomheder ikke stilles dårligere end virksomheder fra fx USA og Japan.
- Derfor foretrækker regeringen også, at hvis der skal indføres ny kontrol på området skal det ske via EU eller de globale eksportkontrolregimer.
- Som allerede nævnt arbejder regeringen allerede for, at opdateringen af dual-use forordningen sikrer en styrket kontrol med produkter, der kan anvendes til at krænke menneskerettighederne [som fx cyber overvågningsudstyr]. Vi vil fortsætte med denne indsats selvom forhandlingerne er i trilog.

[Muligheden for national kontrol]

- Dog giver dual-use forordningen mulighed for, at det enkelte medlemsland kan indføre nationale kontrolforanstaltninger med dual-use produkter, der ikke fremgår af kontrollisten, men som har betydning for den offentlige sikkerhed eller menneskerettighederne.

- Nogle EU-lande bl.a. Tyskland og Holland har i de senere år anvendt denne mulighed og har indført forskellige nationale kontrolforanstaltninger. Dog har ingen andre nordiske lande indført sådanne nationale regelsæt.

Spørgsmål P – stillet efter ønske fra Karsten Hønge (SF)

Vil ministeren redegøre for, hvordan Erhvervsstyrelsen har kunnet give det danske firma Terma tilladelse til at eksportere og vedligeholde et radarnavigationsystem på et krigsskib fra De Forenede Arabiske Emirater, på trods af at Udenrigsministeriet i november 2018 udstedte en våbenembargo mod netop De Forenede Arabiske Emirater?

- Til slut vil jeg igen blot gentage, at Erhvervsstyrelsen oplyser, at man ikke har modtaget en ansøgning fra Terma vedr. eksport af den konkrete radar, og at Erhvervsstyrelsen ikke har udstedt en tilladelse til eksport af Termas radarsystem SCANTER 2001.
- Der er alene foretaget en teknisk vurdering af det pågældende produkt – og ikke en eksportansøgning. I forbindelse med den tekniske vurdering blev styrelsen ikke oplyst om en eventuel slutbruger eller hvad produktet eventuelt skulle anvendes til.
- Udenrigsministeriet bliver ikke inddraget i tekniske vurderinger, men bliver inddraget i konkrete eksportansøgning, hvor der er udenrigs- og sikkerhedspolitiske hensyn.

- Som tidligere nævnt er Erhvervsstyrelsen i færd med at undersøge, hvorvidt der kan have været tale om en overtrædelse af eksportkontrolreglerne på dual-use området fordi der ikke blev indgivet en ansøgning om eksporttiladelse.
- Tak for ordet.